

ברית הניסויים

אבי, בן ארבע, חובש כיפה עצומת ממדים ומקומטת להפליא שמסתירה כליל עין אחת שלו. (כיפת שינה של אבא שאבד עליה הכלח). הוא חגור בחגורה שחורה גדולה שקצה כמעט מגיע השמימה, ומיישר שפם דמויני מדי דקה או שתיים. לייקי, בת שש, החליטה הפעם להיות התינוקת. מוצץ אוטם את פיה כמעט לגמרי, היא זוחלת באופן גמלוני למדי ומשמיעה קולות תינוקיים בלתי ברורים.

לייקי (מעיפה את המוצץ בקשת אל הקצה השני של החדר, זוחלת לכיוון אבא אבי): "אבא, אני רוצה סוכריית תרנגול על מקל!" (המהומים תינוקיים מודגשים)

אבא אבי (מנענע בראשו לשלילה בהחלטיות רבה): "לא, לייקוש. זה לא טוב לשיניים שלך. את רוצה שקריוס ובקטוס יבואו ויבנו לך בתים בשיניים? לא כדאי ואני לא מרשה".

לייקי (מייללת, זוחלת במהירות לכיוון אמא תמי שעסוקה במטפחת המרגשת): "אמא, אני רוצה סוכריית תרנגול!!! לכל החברות שלי מרשים ואני נורא רעבה לסוכרייה הזאתי דוקא!" אמא תמי (מסתכלת על אבא, מדקלמת): "לייקוש, מה שאבא אומר גם אני אומרת. ככה זה. אבא ואמא חושבים אותו דבר".

איך משמרים חלום של חיי נישואין אוטופיים, שאין בהם רגעים פחות טובים, חילוקי דעות ועוד, ובכל אופן מצליחים להכין לחיים שיש בהם את כל אלו?

אתי רחנצוויג, מאבחנת דיסקטית ומנחת הורים, מנהלת מכון 'קריאת כיוון', משיבה: "כל אמא שזוכה, מרעיפה על ילדיה שפע עצום לפני חתונותיהם, בכמויות שלא יעלה על הדעת וששום משוואה מתמטית לא תוכל לפענח. אנרגיות ממגוון משאבים מופנות אל החתן או הכלה במידה שלא תתואר, ורק סייעתא דשמיא יכולה להסביר את הנס בנתינה הזויה שכזו.

מציעים, מגבות, פרחים, מתנות, שעות של דיבורים, וזה אפילו לא קצה הקרחון.

ה קשבתם פעם לילדים שלכם בזמן אמת, בעיצומו של משחק 'אבא אמא'? אם כן, אתם יודעים בדיוק על מה אנחנו מדברים. אם לא, שווה להפוך לזבוב על הקיר לדקות ארוכות ולהקדיש אותן להסתכלות מעמיקה שתלמד אתכם יותר מכל.

הבבואות הקטנות שלנו משקפות את כל מה שהן סופגות בבית, מציגות לראווה את מה שהפנימו בכל הנוגע לכל דפוס הקשר שקיימים אצלנו, מספקות הצצה קטנטנה לעתיד שלהן כמבוגרים 'על אמת'.

לפעמים המסקנות תהיינה מרנינות, בפעמים אחרות מביכות. בכל המקרים, המציאות תזעק מהשטח ותלמד אי אלו דברים חשובים על המבוגרים הקטנים שאנחנו מגדלים היום. 'אני אבא, אז אני מחליט בבית', יאמר בחשיבות נחרצת בן הכמעט שלוש.

'אבל אתה בכלל לא בבית עכשיו כי אתה הולך לכוילל, אז אני אומרת מה לעשות!' תיאחז בקרנות המזבח זוגתו נמוכת הקומה בת החמש, ותיטיב את מטפחתה הסוררת.

נכון, היום הם חווים הכל באופן דיכוטומי, בלי יכולת להבין מורכבויות. למרות זאת, תפקידנו כהורים כולל הכנה מיטבית שלהם לחיים בכלל ולחיי נישואים בפרט. איך נוכל להכין אותם לחיים, שמה לעשות, הם מורכבים למדי?

בחרנו סוגיות מורכבות בולטות, גייסנו את נשות המקצוע. הכל ערוך ומוכן כדי להתיר את הספקות ולגדל ילדים שמוכנים לחיים.

אוטופיה של מורכבות

השעה: שלוש וחצי אחר הצהריים
במשחק:

תמי בת השלוש נועלת נעלי עקב מתנודדות, חובשת שאנל שעבר זמנו ומערסלת שתי בובות בכל אחת מזרועותיה.



היום הוא עצבני, מחר הוא יצטרך להתמודד בחיי הנישואין. היום היא שתלטנית, איך היא תחיה עם בעלה? | איך מכינים ילד לחיים האמיתיים בהם יצטרך לשלוט על מידותיו וגם להיות מסור ותקשורתי. ובכלל, מה יהיה על המורכבויות שילד עדיין לא מסוגל לתפוס ולהבין? | מוכנים לחיים מלי הלר

עובדים היום, בשביל מחר

מכירים את 'שיחות המטבח' בין ההורים, אחרי שהילדים כבר נרדמו עמוק, השקט פשט בבית והיום החולף הציף מחשבות מהורהרות לא מעטות?
הנה לנו טעימה קלה מז'אנר מטריד של חלק מן השיחות האלו:
"מה יהיה איתו? הוא רק בן שבע וכבר שתלטן כל כך! אבי ושבי הקטנים מתנהגים כמו עבדי עולם כנועים, שמצייתים בלי לחשוב או להסס לכל הברה שהוא משמיע! איך הוא יסתדר עם אשתו?"
או: "נראה לך שהיא מסוגלת לראות מישהו אחר חוץ מאת עצמה? היא שקועה רק בצרכים וברצונות שלה, שום דבר אחר לא מטריד אותה! היום ניסיתי להסביר לה למה ריקי בוכה והיא הביטה בי במבט מזוגג, ממורמר ואטום, ולא הבינה מה אני רוצה ממנה! אי אפשר לבנות כך חיי נישואין שמוכרחים להתבסס על ראיית הזולת ועל הבנה מעמיקה שלו! אנחנו ההורים שלה ועלינו מוטלת האחריות להכין אותה לעתיד. איך? מה עושים?"
מה עושים, באמת?

כהורים, אנחנו ערים לתכונות האופי של ילדינו, גם לאלו הפחות חביבות. לפעמים אנחנו מזהים שתלטנות, לפעמים כעס תוסס ומזיזים, לעיתים אנחנו עומדים מול קנאה איומה ופעמים אחרות שמים את האצבע על עקשנות מתסכלת.

כך או אחרת, אנחנו ההורים של הילד ומתפקידנו להכין אותו לחיים.

איך נוכל לעזור לו לעבוד על המידות השליליות שעלולות להזיק לו בעתיד? ורגע, עוד לפני השלבים המעשיים: איך נצליח לזהות את התכונות האלו מוקדם ככל האפשר?
גיטי יקטר, עובדת סוציאלית, מטפלת בשיטת D.B.T, ומוגשרת, מתמחה בנוער, בנעור בסיון ובהדרכת הורים, נדרשת לסוגיה.

"כולנו מכירים את הסיפור הידוע על מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל, שכאשר נשאל איך אפשר להצליח בחיי נישואין, התשובה שלו כללה שלוש עצות: לוותר, לוותר ולוותר.
"אם כן, די ברור שכל מה שהפוך מוותר עלול להפריע לחיי נישואין איכותיים. כעס, עקשנות, מרדנות, אנוכיות, שתלטנות וכדומה, נכללים ברשימה הבעייתית. כל אדם בוגר שלא עבד על עצמו ולוקה באחת מן התכונות האלו מתקשה לוותר, ולכן גם עלול להתקשות בבניית קשר איכותי כאשר יקים בית".

אם כך, איך נוזה את המידות שדורשות עבודה ושינוי?

גיטי מסבירה: "במשך כל החיים אנחנו מתמודדים עם המידות שלנו. כמעט מגיל אפס אומרים לנו, ובמידה לא מועטה של צדק: 'אם תעבוד על עצמך לפני החתונה – תוכל ליהנות מן הפירות המבורכים בחיי הנישואין שלך!'"

ובדיוק בשל כך השאלה מתעצמת: איך נוזה את התכונות שעלולות להפריע?

"לזהות? לא זו הבעיה... מאז שהילד נולד אנחנו נוטים להדביק לו סטיגמות שונות. 'ככה זה בנים, מהרגע שהם נולדים הם נלחמים', וכן על זו הדרך. כולם יודעים לומר: 'זו עקשנית כמו פרד!' או 'איזה כעסן! יש לו פתיל קצר, זהירות!' אם רק ננסה לגשש ולברר, מהר מאוד נשמע את החסרונות על כל אדם..."

החכמה היא לזהות את התכונות החיוביות, ולא להיפך. כך יהיה לנו בסיס לעבוד איתו.
זיהינו תכונות חיוביות. 'שיחת המטבח' העלתה מסקנות שדורשות עבודה דווקא בתכונות שליליות שהילד נדבק אליהן. מה השלב הבא? איך מנחכים?

"לפני הכל, חשוב לבדוק אם מדובר בשינוי שקרה כתוצאה מגורמים חיצוניים שמשפיעים על הילד. אולי משהו שקרה לאחרונה גרם לו להשתנות? אולי אנחנו, ההורים והמשפחה מסביב, לא מספיק רואים אותו? אולי האח החדש שנוסף למשפחה טלטל אותו רגשית והציף תכונות שונות? נקודה למחשבה.

"אבל גם אם לא, לפני שניכנס ללחץ וההיסטריה תמשול בנו ללא מיצרים, חשוב להבין נקודה מעניינת נוספת: כל מפגש של אדם עם מישהו אחר, מוציא מתוכו תכונות ויכולות שונות. אם נשים לב, עם כל אדם אנחנו מדברים, מתנהגים ופועלים באופן מעט שונה. עם אמא שלי אדבר בצורה כזו, ועם אחותי בצורה אחרת.

"לכן, גם אם הילד שלנו כעסן, לדוגמא, אולי אשתו תהיה רגועה באופן שלא ייתן כר פעולה לכעס שבו? פשוט לא יהיה לו על מי לכעוס! אולי בעלה של העקשנית שלנו יהיה בעל אופי נוח להפליא, שיפוגג כל עקשנות עוד בטרם תצוץ?

"נכון להיום אין סיבה להסתחרר במחול שדים של דאגות מטרידות בסגנון: 'מה יהיה?' איך הוא יתחתן? החיים מביאים איתם שינויים, וכדאי רק להבין איך נכון לעבוד".
איך, באמת?

"אם נהיה כנים, במהלך הימים אנחנו כמעט ולא מפסיקים לחנך... 'תעמוד ישר!' 'תשטפי פנים!' 'לא!', 'לא!', 'לא!'.



אבל מה מקומם של התכנים החשובים מכל? איזו הכנה ניתנת להם בתוך מכלול המרוץ הטכני?

"חיי הנישואין שלנו שחשופים לילדים, מוגשים להם על מגש של כסף, אחרי שנים של עבודה, עיבוד ודרך חיים שאימצנו לעצמנו עם השנים.

"אם הם רואים אותנו מתמודדים ורק מתאמצים, הם הפסידו את התקופה הנפלאה של התחלת חיי הנישואין, שמוזכרה לנו כמה טוב היה ונותנת לנו תקווה. אם הם רואים את פירות השקעתנו לאורך השנים חוזקים להפנים מודל, הם לא יודעים כמה עבדנו והתאמצנו להגיע להישגים האלו כשהם עדיין לא נולדו או לא ראו / הבינו / חשבו.

"ההתמודדויות והניסיונות שחוונו, מן הסתם טמונים בבידום, מעלים אבק וזיכרונות רק לנו, ה'הורים המאושרים'. אבל איך נכין את ילדנו לבנות את בניינו אם הוא לא היה שותף ביותר ממה שהם מבניין הבית שלנו? איך הוא ידע לצקת את היסודות אם הכל נראה היה לו רורז, או חלילה שחור?"

במקום לענות, אתי מתחילה מהתחלה, ממוטטת את יסודות השאלה: "אם נעביר מסר שבעיות וקשיים הם קשים מנשוא, או שהחיים הם דבש מתמשך, נכפור במהות הבנת החיים. אין חיים ללא עבודה, בוודאי לא החיים המתאגרים ומאפשרי הצמיחה הרבה מכל: הנישואין.

"הורים, כבר משחר הילדות, אמורים להעביר מסר שבעיות, אתגרים, קונפליקטים ופערים הם הזדמנות. הזדמנות למידה, להתבוננות, להיכרות, לעבודת המידות, לצמיחה והכנה לחיים. כך, לפחות חמישים אחוזים מבני הזוג מגיעים בגישה שלא מתמוטטים מעבודה, ושפערים (שללא ספק יתגלו) ניתנים לגישור. אם זו הנחת היסוד, הכל קל הרבה יותר.

"כמובן", מדגישה אתי, "חייבת להיות הלימה בין התוכן הנאמר לבין מה שקורה בפועל, כי ילדים סופגים ומרגישים מעבר למילים. אך במקביל, לצד המעשים, כדאי לחזק גם במילים ולשתף במגוון התהליכים הטבעיים העוברים על כל זוג ושמתאים לשתף בהם גם את הילדים".

"ההכנה לחיים האמיתיים מתחילה מוקדם מאוד", מוסיפה שרה לנגוס, מנחת קבוצות לסבתות ולאמהות, ויועצת רגשית. "כהורים אנחנו רוצים למנוע מילדינו חוויות מתסכלות. משתוקקים להגן עליהם שלא יחוו צער. אם אנחנו נותנים לילדים שלנו בכל הגילים להתמודד עם התסכולים הנקרים להם בדרך, אלו המתאימים לגיל שלהם, לא מגינים עליהם הגנת יתר, כשאנחנו נמצאים בשטח עם יד על הדופק ורואים את ההתמודדות מתאימה לגיל הילד ולכוחותיו – אנחנו מחשלים את הילד ומכנינים אותו לחיים האמיתיים.

"מספרים בדיחה על בחור בשידוכים שלא הצליח להגיע להחלטה לגבי הצעה שהציעו לו. הוא היה במתח גדול ואביו ניסה להרגיעו. 'הנה', הוא אמר, 'גם אני התחנתתי'. ענה לו הבחור: 'מה החכמה? אתה התחנתת עם אמא!'"

"כשזוג עומד להתחתן מברכים אותו שיזכה לבניין עדי עד. שמעתי פעם הסבר יפה לברכה הזו: זהו בניין שעדי עד צריך לבנות אותו, ובניין זה עבודה, זו השקעה. כן, אחד הדברים שחשוב לילד לדעת, שכל אחד מאיתנו צריך להשקיע בקשר הזה".

לתת בלי להתרוקן, ועדיין לתת

השעה ארבע. המשחק עודנו בשיאו.

אבי, תמי ולייקי ממצים את המרב מזכויות היתר שמקנה להם המעמד הזמני. אבי כבר הספיק לסגל לעצמו טון סמכותי למדי. הוא מתעתד לחזור מהכולל בשניות הקרובות. תמי מלבישה את הבובות

"בואו נבדוק את עצמנו: כמה פעמים אנחנו כועסים על הילדים וכמה, לעומת זאת, אנחנו מעודדים ומחמיאים להם? כמה פעמים ביום אנחנו אומרים משפטים כמו: 'אני מעריכה את ההתגברות שלך!' או 'התנהגת יפה כל כך!'"

"ככל שאנחנו יותר שליליים, כך ביחס ישיר גם קטן האמון של הילדים שלנו בעצמם וביכולותיהם להיות טובים יותר. כך הם מתרגלים להתנהג וכך הם לומדים להשיג דברים.

"אני עובדת לפי גישת הכוחות", עוצרת לרגע גיטי ומסבירה. "הגישה הזו גורסת שיש להתמקד בנקודות החוזק ובכוחות של האדם, ולא בבעיות ובחולשות שלו. אם נעצים את הדברים הטובים, הנקודות הטובות פחות תתמטטנה באופן אוטומטי, מאליהן.

"ניקח את הילדה העקשנית. אלו השלכות חיוביות יש לעקשנות שלה? ציונים מעולים, נכון. מה עוד? מטרות שמסומנות ומושגות בלי להתאיש, תשובה נכונה.

"אם נעצים את העקשנות החיובית שלה, יותר נכון – את העקביות וההתמדה הראויות לשבח, ונשדר לה: 'תראי כיצד את מצליחה להשיג דברים בעזרת דבקות במטרה שלך!' 'בואי ננסה להתעקש עם כל הכוח, שלא להתעקש סתם'. עם היכולות שלך את יכולה!"

"טיפלתי בילד שהיה אלים מאוד. הוא היה זורק ניירות ועטים או מכה חברים לפחות שלוש פעמים בכל שיעור. במהלך העבודה איתו הדגשנו את הכוח הרב שלו, ועודדנו אותו להיות חזק במקומות הנכונים. שאלתי אותו: 'מה אתה מרוויח כשאתה מרביץ לחברים?' 'כולם פוחדים ממני!' הוא ענה.

'אבל מה קורה בסוף? בסופו של דבר התוצאה היא שאין לך חברים ושכולם רק רוצים לברוח ממך! אתה רוצה חברה, נכון? כך אתה לא מרוויח חברים אלא מפסיד אותם'.

"כך, מפגש אחר מפגש עבדנו על הנושא. הוא היה כותב לי פתקים קטנים אחרי כל פעם שבה הוא היכה חבר. הוא כתב את מי הוא היכה וכמה, למה הוא נגרר לכך, מה קרה קודם לכן ומה היו ההשלכות של המעשים שלו. הוא הוסיף תובנות שעלו בו בנוגע לדרכי התגברות על הצורך לנהוג באלימות.

"היה מדהים לראות שעם הזמן והעבודה העקבית, האלימות פחתה לפעם בשבועיים ואפילו פחות.

"לצד העבודה על הבנה של הפסד ורווח, חשוב לדבר גם על התחושות של הזולת מול המעשים של הפוגע. התנהגות לא ראויה נגרמת מתוך מחשבה אוטומטית שהעומד ממול הוא אובייקט. לכן, אם נשנה את הגישה הזו, ונגרום לפוגע להבין כי הנפגע מרגיש וחווה ומתייסר, ואינו אובייקט דומם ונטול רגשות, הוא יוכל להפסיק עם ההתנהגות הפוגענית. 'בוא וננסה להרגיש מה השני מרגיש כשאני מכה אותו, כשאני מתעקש מולו. הנה, איך אני מרגיש כשמרביצים לי? כשמתפרצים עליי בזעם בלתי נשלט? כשפוגעים בי? זה לא נעים לי בכלל, נכון? בדיוק כך גם השני מרגיש כשאני פוגע בו'.

"כך אנחנו, ההורים, יכולים לעזור לילדינו להבין איך ההתנהגות שלהם משפיעה על אחרים. בשלב הבא הם יוכלו לעבוד על עצמם עם הכלים שנתנו להם, לבחון הפסד מול רווח ולהפנים את השינוי המתבקש. כל זה לא בהינף יד, כמובן, ולא בלחיצת כפתור, אבל בראייה תהליכית – המודעות הזו משתלמת לטווח הארוך.

"ועוד נקודה חשובה: לא מחנכים בשעת מעשה. הילד בעיצומו של התפרצות זעם? לא זה העיתוי המתאים להטיף לו מוסר על הכעס המוגנה והנלוו. הקנאה ממלאה כל סנטימטר פנוי בלב של הילדה? היא לא פנויה כרגע לשמוע את הדברים ההגיוניים והחינוכיים שלנו. עלינו להמתין לשעה רגועה ורק אז לשוחח בנעימות. רק כך המסר יוכל לחדור".

בכל פיסת בד פנויה ומביטה בהן בעין ביקורתית. בין לבין היא בוחשת בסירים ומעבידה עצמים בלתי מזוהים מסיר לסיר.

לייקי עדיין מוגרת. אמא תמי (פורשת את ידיה בברכה, כמה דרמטי): "ש-ל-ו-ם, אבא, איך היה היום בכוילל? אני כבר מביאה לך צלחת עם האוכל הטעים שהכנתי היום".

אבא אבי: (בחיוך מרוצה) "תודה, אמא. ילדים, איך היה היום? לייקוש, איך היה בגן, אה, לא, במטפלת?" לייקי: "גר... גר..."

אבא אבי: "אמא, למה את לא באה גם לאכול?" אמא תמי בת השלוש (ארשת של עקרת עמלנית): "אין לי זמן לאכול בכלל. אתה יודע מה יש לי לעשות? נראה לי שאני אנוח רק אחרי מאה ועשרים".

איך נעביר לילדים את המורכבות והאיזון של המושג 'נתינה', ללא המשמעות השלילית של מחיקת הזהות, וללא הצד השלילי ההפוך של חוסר הקשבה והתבצרות ב'אני'?

"זו סוגיה מורכבת מאוד", מסכימה אתי, "והתשובה עליה היא חלק מהמורכבות. כבר בשאלה עצמה טמונה הבעיה..."

למה? אתי מסבירה כי בהכנת עוגה הרכיבים ברורים והכמויות מדויקות, ואף על פי כן התוצאה לא תמיד זהה גם אצל אותו קונדיטור. מול תחום האפייה ודומיו, מלאכות כמו כיבוס, גיהוץ ואפילו גרפיקה או תפירה דורשות שרשרת של פעילויות שאם הן נעשות בדייקנות הן מביאות, בעזרת השם, להצלחה.

"מה שלא כן באווירה, בנתינה ובמושגים מופשטים המשמשים יסוד לבית. אין להם מידה, הנחיה או הדרכה חד משמעית. הם מתבססים על הנחת יסוד של מודעות, הקשבה, נתינה ותחושה.

"עלי להיות מודעת לכוחות הנפש שלי (המשתנים ללא הרף), לכוחות הפיזיים, לרצונות הסמויים והגלויים, לצרכים וגם למגבלות. עלי להקשיב לקול הלב, לשוחח עם מגוון הקולות וכמובן להיות ערנית לזולת, לבעל שאני שואפת לחיות איתו חיים הרמוניים ומאושרים. עלי לתת מתוך תחושה של שמחה.

"המבחן הוא בתחושה המתעוררת אחרי מעשה. כמה סיפוק, שמחה או כובד וחרטה ממלאים את ליבי? נכון, כדאי לי לשקול הכל מראש, אך רק העשייה תלמד אותי.

"מידת הנתינה הדרושה והנכונה היא סובייקטיבית לגמרי, וגם אצלי היא משתנה כל העת - הרבה יותר מאשר באפייה.

"נתינה בלי גבול נראית הרואית, אצילית ונשגבה, אך לעיתים עלולה חלילה להביא לתחושת ריקנות, לחוסר מודעות לכך שעלי לספק ולמלא את צרכי בעצמי, ובמקרים קיצוניים ולא בריאים אף להביא לקרבנות ולניצול.

אם נערוך סיכום ביניים קצר, מידה נמדדת בכמות, בשיקול הדעת, באופן ובסיבות, ויותר מכל - בתחושה הנלווית.



"לצד שמירה על מידה, יש לשמור שלא להגיע להתנגדות בנתינה. כשיש דפוס של חוסר נתינה שיטתי יש לבדוק מה גרם לדפוס זה להתהוות. גם גורמים נוספים שלא כרוכים בחוויות המשותפות המצריכות בירור, צרכים להישקל ולהילקח בחשבון. אגואיזם, ראיית עצמי והרגלים של פינוק, עומדים בעוכרי של כל מי שרוצה להקים את ביתו ולא מורגל בויתור.

"אני מנחה תמיד לגרום לילדים לחיות כמה שיותר ביחד, בלי קשר למרחב הפיזי שיש לדירתכם או וילתכם להציע... שילמדו לחכות בתור, לדון ולהחליט אם החלון יישאר פתוח או סגור, למנן את עוצמת המוזיקה וסגנונה, וכל זה הוא רק חלק מהסוגיה.

"חיים משותפים כילדים מזמנים לנו הזדמנויות לויתור, לנתינה, להסתגלות ולגבולות. עם זאת, נתינה בחיי נישואין היא שונה, מורכבת הרבה יותר ודורשת כאמור רגישות, התבוננות ודינמיות שהקשר מחייב עם התפתחותו".

משהו אחר

השעה מתאחרת, כבר כמעט חמש, אבל למי אכפת? חדר הילדים רוחש כמו כוורת. המשחק נמשך. אבא אבי יצא מהתמונה לעת עתה בנסיבות מצערות: הכיפה עצומת הממדים מסתירה לו הכל והוא לא רואה כלום ונמאס לו ודי. הוא כבר רעב באמת והמשחק הזה סתם משעמם.

לייקי: (למדה לדבר, הבחורונת, בבת אחת! ניסים!) "אימא, היום דיני מהגן אמרה לי שמי שלא מכין את הספל לנטילת ידיים בבוקר ליד המיטה, הוא גוי וטמא! אנחנו גויים וטמאים?" ("תמי, באמת היא אמרה לי את זה, אוף!")

אמא תמי (מנענעת בצדקנות בראשה): "לייקוש, מה שאנחנו עושים זה הכי טוב! היא בעצמה כמו גויה וטמאה!"

איך מכינים ילדים לעובדה שהבית שיהיה להם עשוי להתנהל שונה מבית ההורים, ועדיין יהיה 'בית נכון'?

"את מדברת על קבלה", מגדירה אתי רוזנצוויג. "קבלה לא מתחילה עם נישואי הילדים. היא מתחילה שנים רבות קודם. איך אנו כהורים מקבלים את המשפחה המורכבת, אנשים מקהילה קצת שונה, שכנה שלא מהעדה שלנו וכל התגובות שלנו ל'שונה'.

מחד גיסא, יש לשמור על זהות, לחזק את תחושת השייכות, לפתח גאוות יחידה. מאידך גיסא, צריכה להיות פתיחות לשונה בלי לוותר על עקרונות, קבלה - בלי ללעוג, להקטין וללגלג. היכולת לדון לכף זכות ולהכיל מלאי של צבעים וצורות, היא התשתית למשפטו המפורסם של הרב נחום דיאמונט שליט"א: "בית ראשון - נחרב, בית שני - נחרב, עכשיו בית שלישי - בע"ה, ייבנה".

כך יודעים שלא צריך לאחוז רק במה שהיה, ואפשר וכדאי לקחת מכל אחד את הדברים הטובים שיש לו לתת. שעושר הוא תוצאה של איסוף החזקות, הנתונים, המגוון והעוצמה שבביחד.

לא ההתבוננות במה הצד השני דומה או שונה תעשיר את חיי הנישואין. לא לגלוג לחומרות או 'קולות', אלא דווקא ראיית הזולת כמקור להעשרה - יכולה לסייע בקבלה, שכאמור טמונה ביסוד החינוך".

שרה לנגזם מוסיפה: "ילד שחווה שמקבלים אותו כפי שהוא, יודע גם לקבל את האחר כפי שהוא. ככלל, כהורה, חשוב לא להיבהל מהתמודדויות שהילד יצטרך לעבור, אלא לתת בו אמון שהוא ימצא את הדרך הנכונה לבניית חיי הנישואין שלו בעתיד".

וכאשר הילד יגדל ויעמוד לפני בניית הבית שלו, חשוב גם לתת לגיטימציה לעובדה שיש לפעמים זוגות שצרכים עזרה בתחילת הדרך המשותפת, ולצייד אותם בכוחות לפנות לעזרה בעת הצורך.